

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy

УКРАЇНСЬКА ПОЛОНІСТИКА

UKRAIŃSKA POLONISTYKA

Випуск 18

Numer 18

Житомир

Bydgoszcz

2020

Видається за рішенням вченої ради Житомирського державного університету
імені Івана Франка (протокол № 16 від 24. 12. 2020 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ / RADA EDYTORSKA:

Головний редактор
Redaktor naczelny

Інеса Новіцька, кандидат педагогічних наук, доцент
Doc. dr Inessa Nowicka

Мирослав Янковяк, доктор гуманітарних наук
Микола Козловець, доктор філософських наук, професор
Ольга Власенко, кандидат педагогічних наук, доцент
Валентина Титаренко, кандидат філологічних наук, доцент

Заступники головного редактора / Zastępcyredaktor naczelnego:
Dr Mirosław Jankowiak
Prof. dr hab. Mykoła Kozłowiec
Doc. dr Olha Własenko
Doc. dr Walentyna Tytarenko

Відповідальний секретар
Sekretarz

Віктор Рудницький
Wiktor Rudnicki

Члени редколегії / Komitet redakcyjny:
Педагогічні дослідження:

Олексій Башманівський, кандидат педагогічних наук, доцент
Олена Березюк, кандидат педагогічних наук, професор
Галина Васьківська, доктор педагогічних наук, професор
Оксана Джус, кандидат педагогічних наук, доцент
Івана Добротова, доктор гуманістичних наук, доцент
Євгеній Жуковський, кандидат педагогічних наук, доцент (б. в. з.)
Василь Каплінський, доктор педагогічних наук, професор
Олена Мірошниченко, кандидат педагогічних наук, доцент
Людмила Петько, кандидат педагогічних наук, доцент
Уляна Холод, доктор гуманістичних наук, старший викладач
Віктор Шаверський, кандидат з фізичного виховання та спорту,
доцент
Наталія Шигонська, кандидат педагогічних наук, доцент
Тетяна Яворська, кандидат з фізичного виховання та спорту, доцент

Doc. dr Aleksy Baszmaniwski
Prof. dr hab. Helena Berezyuk
Prof. dr hab. Halyna Waskiwska
Doc. dr Oksana Dzus
Doc. dr Iwana Dobrotowa
Dr Eugeniusz Żukowski
Doc. dr hab. Wasyl Kapliński
Doc. dr Helena Miroszynchenko
Doc. dr Ludmiła Petko
Doc. dr Uliana Chłodowa
Doc. dr Wiktor Shawerski
Doc. dr Natalia Shygonska
Doc. dr Tatiana Yaworska

Філософські дослідження:

Анжела Бойко, доктор філософських наук, професор
Наталія Бойченко, доктор філософських наук, професор
Олександр Буравський, доктор історичних наук, доцент
Костянтин Вергелес, доктор філософських наук, доцент
Людмила Горохова, кандидат філософських наук, доцент
Віктор Зінченко, доктор філософських наук, професор
Пйотр Кондерак, доктор габілітований, доцент
Сергій Костючков, доктор філософських наук, доцент
Інна Наливайко, кандидат філософських наук, доцент
Анджей Войцех Новак, доктор габілітований, професор
Павло Осинський, доктор філософських наук, професор
Гжегож Осташ, доктор габілітований, професор
Володимир Ратников, доктор філософських наук, професор
Петро Саух, доктор філософських наук, академік НАПНУ, професор
Дмитро Сепетий, доктор філософських наук, доцент
Вадим Слюсар, доктор філософських наук, доцент
Олег Соколовський, доктор філософських наук, доцент
Юстина Стецко, доктор філософії, доцент
Світлана Сторожук, доктор філософських наук, професор
Андреас Умланд, кандидат політичних наук, доцент
Оксана Чаплінська, кандидат філософських наук
Світлана Шкіль, доктор філософських наук, професор
Михало Якубович, кандидат історичних наук, доцент
Олег Ярош, кандидат філософських наук, старший науковий співробітник

Prof. dr hab. Anzela Bojko
Prof. dr hab. Natalia Bojczenko
Doc. dr hab. Aleksander Burawski
Doc. dr hab. Konstanty Wergeles
Doc. dr Lyudmyła Horokhowa
Prof. dr hab. Wiktor Zinchenko
Adiunkt dr hab. Piotr Konderak
Doc. dr hab. Sergiusz Kostuszczow
Doc. dr Inna Nafywjako
Prof. dr hab. Andrzej Wojciech Nowak
Prof. dr Paweł Osiński
Prof. dr hab. Grzegorz Ostasz
Prof. dr hab. Wołodymyr Ratnykow
Prof. dr hab. Piotr Sauch
Doc. dr hab. Dmytro Sepetyi
Doc. dr hab. Wadym Slusar
Doc. dr hab. Oleh Sokolowski
Adiunkt dr Justyna Stecko
Prof. dr hab. Switłana Storożuk
Doc. dr Andreas Umland
Dr Oksana Czaplińska
Prof. dr hab. Switłana Szkil
Doc. dr Mychajło Jakobowycz
Doc. dr Oleg Jarosz

Філологічні дослідження:

Тимон Адамчевський, кандидат філологічних наук
Вікторія Білявська, кандидат філологічних наук, старший викладач
Газдаг Вільмош, доктор філософії в галузі філології, доцент
Міхал Глушковський, доктор філологічних наук, професор
Вікторія Жуковська, кандидат філологічних наук, доцент
Катажина Кончевська, доктор гуманітарних наук
Хелена Красовська, професор, доктор габілітований
Тетяна Недашківська, кандидат філологічних наук, професор
Степан Черничко, доктор гуманітарних наук, професор
Ірена Ярось, професор, доктор габілітований
Леся Яшук, кандидат філологічних наук, доцент

Dr Tymon Adamczewski
Dr Wiktoria Bilawska
Doc. dr Gazdag Vilmos
Prof. dr hab. Michał Głuszkowski
Doc. dr Wiktoria Żukowska
Dr Katarzyna Konczewska
Prof. dr hab. Helena Krasowska
Prof. dr Tetiana Nedaszkowska
Prof. dr hab. Stepan Czernińko
Prof. dr hab. Irena Jarosz
Doc. dr Lesia Jaszczuk

Свідоцтво Міністерства юстиції України про державну реєстрацію:

Серія КВ № 11732–603Р від 13. 09. 2006 р

Наукове періодичне видання

УКРАЇНЬСЬКА ПОЛОНІСТИКА

UKRAIŃSKAPOLONISTYKA

Випуск 18, 2020 р.

Виготовлено з оригінал-макету авторів

Сайт видання: <http://polonistyka.zu.edu.ua/>

В усіх статтях збережено орфографію та пунктуацію авторів

Підписано до друку 30.12.2020 р. Формат 70x100/16. Папір офсетний. Гарнітура TimesNewRoman.

Друк різнографічний. Ум. друк. арк. 7,8. Обл.-вид. арк. 11,3. Тираж 300. Замовлення 7/12.

Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: серія ЖТ №10 від 07.12.04 р.

електронна пошта (E-mail): zu@zu.edu.ua, ktytar@ukr.net

Україна, 10008, м. Житомир, вул. В. Бердичівська, 40, тел. 46-75-60, 43-14-17

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2020

ISSN 2220-4555

ЗМІСТ

ФІЛОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ	3
Єлизавета Барань. Польська мова як посередник проникнення гунгаризмів в українську мову	3
Аніко Берегсасі, Вільмош Газдаг, Степан Черничко. Мовна політика і мовний ландшафт: Польська мова на банкнотах чехословацької республіки 1919–1938 рр.....	13
Wiktoria Bilawska, Olga Rudiuk. Gatunek dziennika we Wspomnieniach z podróży do Syberii, pobytu w Berezowie i w Saratowie Ewy Felińskiej	30
Viktoriya Vakhovska, Daria Vakhovska. Wielokulturowość i wielojęzyczność jako model życia społeczeństwa wielokulturowego.....	37
Валентина Титаренко. Польськомовні риси в «Зерцалі богословії» Кирила Транквіліона Ставровецького.....	47
Єлизавета Барань, Вільмош Газдаг. Іштван Ньомаркаї (1937–2020) – гідний представник угорської мовознавчої славістики.....	56
ФІЛОСОФСЬКІ ДОСЛІДЖЕННЯ	58
Gustaw Ostasz. Apologia kulturowych fundamentów edukacji	58
Ольга Гордійчук. Вплив культурно-цивілізаційних векторів "Захід-Схід" на формування та трансформацію української ментальності. Польща & Україна	65
Andrii Kobetiak. The Problem of Canonical Settlement of Church Administrative Disunity of the Orthodox Diaspora.....	76
Mykola Kozlovets, Danylo Samoilenko. Multiculturalism and Translinguism as Components of the Cultural Policy of Modern Poland.....	84
Алла Макарова. Соціальні архетипи у структурі становлення національної ідентичності	94
Maxim Melnychuk. Współczesny religijno-misteryjny dyskurs sakralny w kontekście chrześcijańskiej przestrzeni symbolicznej katolicyzmu	105
Oleh Sokolovskyi, Lyudmyla Horokhova. Geneza doktrynalnego kontekstu mariologii w teologii katolickiej	112
ПЕДАГОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ	120
Віта Павленко. Художня освіта учнів у початковій школі Польщі	120
Наталія Бірук. Зарубіжний досвід організації та діяльності наукових шкіл (на прикладі Польщі та Білорусі)	127
Олена Косигіна, Олександр Марченко, Олена Мірошниченко. Психопрофілактика стресових перевантажень у педагогічних працівників: досвід закладів освіти в Україні та Польщі.....	136

Марина Давидюк, Анатолій Подуфалов. Виховний потенціал конструкторської діяльності школярів (на матеріалі інтегрованого навчання в початковій школі)	145
Ольга Власенко, Олена Березюк. Підготовка майбутніх учителів до формування громадянської компетентності школярів у системі освіти Польщі та України	151
Інеса Новіцька, Ігор Вербовський, Людмила Лисюк. Аналіз напрямів модернізації сучасних педагогічних систем в умовах глобалізаційних змін	158
Людмила Петько. Компетентнісний підхід у професійному становленні студентів-біологів (на прикладі вивчення троянд в іншомовних джерелах)	167
Ганна Харченко. Підготовка учителя до використання інноваційних технологій в освітньому процесі закладу середньої освіти	175
Юлія Березюк, Ірина Косова. Дидактичні технології формування полікультурності майбутнього фахівця.....	181
НАШІ АВТОРИ.....	186

ІШТВАН НЬОМАРКАЇ (1937–2020) – ГІДНИЙ ПРЕДСТАВНИК УГОРСЬКОЇ МОВОЗНАВЧОЇ СЛАВІСТИКИ

Угорська славістика зазнала непоправної втрати: 5 серпня 2020 року відійшов у засвіти визнаний у славістичному світі мовознавець, професор-емерит, дійсний член Угорської академії наук Іштван Ньомаркаї.

Іштван Ньомаркаї народився 19 березня 1937 року в Будапешті. Дитинство провів у містечку Мако, що знаходиться в області Чонград. У 1948 році сім'я переїхала до Будапешта, тому середню школу закінчив у столиці. У 1956 році вступив до Будапештського університету ім. Лоранда Етвеша на факультет угорської та сербськохорватської філології. На талант студента звернув увагу відомий славіст Ласло Хадрович. Після закінчення університету в одному зі столичних технікумів викладав угорську й російську мови. Зв'язок з університетом підтримував і надалі. У 1964 році захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня «доктор університету» на тему «Лексика доби Просвітництва в хорватомовній літературі Славонії» під керівництвом професора Ласло Хадровича. 1979 року захистив кандидатську дисертацію *Strane riječi u hrvatsko-srpskom (srpskohrvatskom) jeziku* [Іншомовні слова в хорватсько-сербській (сербськохорватській) мові]. Через 5 років дисертація вийшла друком хорватською мовою в Будапешті. 1987 року став доктором Угорської академії наук. Докторська дисертація на тему «*Ungarische Vorbilder der kroatischen Spracherneuerung*» [Угорські моделі в оновленні хорватської мови] вийшла друком у 1989 році у видавництві Академії наук.

У 1973–1974 рр. викладав угорську мову в Ленінградському, а в 1974–1975 рр. – у Загребському університетах. Повернувшись додому, був призначений ад'юнктом у Будапештський університет ім. Лоранда Етвеша, з 1981-го року – доцент, з 1989-го – професор, з 2007-го – професор-емерит.

З 1987-го до 2003-го року Іштван Ньомаркаї обіймав посаду завідувача кафедри слов'янської філології. Очоливши Інститут слов'янської та балтійської філології між 1998 і 2003 роками, став послідовником визначних угорських славістів, а саме: Оскар Ашбот, Янош Меліх, Іштван Кнежа, Ласло Хадрович та Петер Кірай. Окрім цього, був заступником декана, а також головою габілітаційної комісії філологічного факультету. Очолював сучасне угорське філологічне товариство, був заступником голови Угорського мовознавчого товариства. Будучи членом Міжнародного комітету славістів з 1987 до 2013 року, представляв угорську славістику на міжнародній арені. Також між 1999 і 2007 роками був членом Балканістичної комісії Австрійської академії наук.

Варто наголосити на заслугах Іштвана Ньомаркаї у створенні у 2002 році кафедри української філології в Будапештському університеті ім. Лоранда Етвеша, який він очолював до 2003 року.

Наукові праці виходили друком з 1972 року не лише у вітчизняних, а й у закордонних фахових журналах. Найчастіше друкувався в мовознавчому журналі *Magyar Nyelv* [Угорська мова] (членом редколегії якого був) та міжнародно визнаному славистичному часописі *Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae*. З 2000 до 2019 року обіймав посаду головного редактора останнього, до кінця свого життя залишався почесним редактором. Іштван Ньомаркаї був членом редакційної колегії славистичних часописів *Studia Slavica Savariensia*, *Radovi Zadar*, *Slavia Centralis*.

Був організатором створення видань *A magyarországi szláv nyelvtudomány bibliográfiája 1985-ig* [Бібліографія угорської мовознавчої славістики до 1985 року] (1990) та серії *Magyarországi szláv kéziratok* [Слов'янські рукописи в Угорщині] (1990–1996).

Основні царини зацікавлень Іштвана Ньомаркаї – слов'янське, зокрема південнослов'янське та угорське мовознавство, ареальна лінгвістика й контактологія. Він був автором численних видань, зокрема: *Gramatika hrvatsko-srpskog (srpskohrvatskog) jezika* [Граматики хорватсько-сербської (сербськохорватської) мови] (1989), *Sprachhistorisches Wörterbuch des Burgenlandkroatischen* [Історичний словник мови бургерландських хорватів] (1996), *Anyanyelvi ébredés és hagyomány nálunk és szomszédainknál* [Пробудження інтересу до рідної мови і її традиції у нас і в наших сусідів] (2002), *Kroatistické studije* [Студії з хорватистики] (2000), у співавторстві з Іштваном Біг *Rukopisne prodike iz Pannonhalme* [Рукописні проповіді з Паннонхалми] (2005), *Szláv szomszédaink* [Наші слов'янські сусіди] (2013).

Наукова діяльність Іштвана Ньомаркаї належно оцінена в Угорщині й поза її межами: у 1997 році став членом-кореспондентом Хорватської академії наук і мистецтв, у 2004 році членом-кореспондентом Угорської академії наук, відтак, у 2010 році – дійсним членом. За заслуги в царині наукової та освітницької діяльності нагороджений премією Альберта Сент-Дьєрді (2002), орденом «Ранкова Зірка» Республіки Хорватія (2003) та Лицарським хрестом ордена «За заслуги перед Угорською Республікою» (2007).

Після смерті славіста Ференца Пап з 2001 року Іштван Ньомаркаї єдиний серед славистів в Угорщині дійсний член Угорської академії наук. Він був одним із засновників мовознавчої докторської школи в Будапештському університеті ім. Лоранда Етвеша, яку очолював з 2001 до 2007 року. Запрошений професор Загребського Осієцького та Мюнстерського університетів. Упродовж десятиліть ціла плеяда науковців-славистів виросла на його університетських лекціях.

Автори цих рядків навчалися в докторській програмі зі слов'янського мовознавства, завдяки чому їм випала честь бути учнями професора Іштвана Ньомаркаї. Питаннями історії слов'янського мовознавства в Угорщині, угорсько-слов'янських міжмовних контактів зацікавлював слухачів уже на першому занятті, умів мотивувати до вивчення окремих тем, виправляв недоліки наукових публікацій, не ображаючи молодих науковців, а направляючи на «шлях істинний». Запам'ятався Людиною гуманною, вимогливою до себе і своїх вихованців, готовою допомогти у вирішенні складних навчальних та організаційних питань.

Іштван Ньомаркаї зробив помітний внесок у розвиток угорського та слов'янського мовознавства, зокрема хорватського, у вивчення угорсько-слов'янських та слов'яно-угорських міжмовних контактів.

Для своїх учнів назавжди зостанеться професор Іштван Ньомаркаї патріархом угорської славістики й незрівнянним педагогом. Не згасне в наших серцях пам'ять про світлу і добру Людину!

Слизова Барань, Вільмош Газдаг